

HISTÒRIA

Manuel Brunet i Solà, mestre de periodistes

Per Francesc Montero Aulet^(*)

Resum

Professional de la ploma amb una trajectòria destacada a nivell català durant els anys vint i trenta, el periodista Manuel Brunet i Solà (Vic, 1889 – Figueres, 1956) va tenir un paper destacat en la premsa empordanesa de postguerra. Refugiat des de 1939 a Castelló d'Empúries i Figueres –des d'on comentava la política internacional per a la revista Destino–, va participar en iniciatives culturals, va col·laborar en les publicacions periòdiques locals, i, especialment, va exercir un mestratge sobre les joves generacions de periodistes empordanesos d'aquella època, una influència que repassa el present article i que els mateixos protagonistes no han deixat de reconèixer.

Paraules clau

Manuel Brunet, periodisme, Ampurdán, Vida Parroquial, Canigó

Abstract

A professional writer with an outstanding career in Catalonia during the 1920s and 1930s, the journalist Manuel Brunet i Solà (Vic, 1889 – Figueres, 1956) played an important part in the Empordà press of the post-war. Refugee in Castelló d'Empúries and Figueres since 1939 –from where he commented on international politics in the magazine Destino–, he participated in cultural activities and periodic local publications and, above all, taught the young generations of Empordà journalists of the time. This article revises his influence which his followers have not left unrecognised.

Keywords

Manuel Brunet, journalism, Ampurdán, Vida Parroquial, Canigó

Recepció: 19/05/2013 • Acceptació: 04/09/2013.

* Francesc Montero és doctor en Filologia Catalana, i actualment està vinculat a l'Institut de Llengua i Cultura Catalanes de la UdG. Va dedicar la seva tesi doctoral, defensada l'octubre de 2011, a l'estudi de la biografia intel·lectual de Manuel Brunet i Solà: *Manuel Brunet i Solà (1889-1956): El periodisme d'idees al servei de la "veritat personal"* (consultable a TDX, <http://hdl.handle.net/10803/51996>, actualment en procés d'edició en llibre). Aquest article s'emmarca en els resultats del projecte de recerca de la Universitat de Girona "El impacto de la 'guerra civil europea' en la figura del escritor-periodista (1914-1945): nuevos oficios, nuevos géneros, nuevas interrogaciones críticas", finançat pel MINECO, ref. FFI2012-35868.

DOI: 10.2436/20.8010.01.140

AIEE, Figueres, 44 (2013), pàg. 501-516

Manuel Brunet i Solà va ser un destacat periodista català de la primera meitat del segle xx. Malgrat que no era empordanès de naixement, i que va desenvolupar quasi tota la seva trajectòria professional en publicacions d'abast nacional abans i després de la guerra, va mantenir una estreta vinculació amb l'Empordà: va desmitificar-lo en la seva narració més celebrada, *El meravellós desembarc dels grecs a Empúries* (1925) –al seu pròleg va sol·licitar que li fos concedit el dret de poder declarar-se empordanès d'adopció–, i es va establir a Castelló d'Empúries i Figueres durant la postguerra. Tot i que la seva memòria continua viva encara entre certs sectors de la població empordanesa gràcies, principalment, al reconeixement de la narració esmentada, no hem d'oblidar que durant els anys quaranta i cinquanta del segle passat el periodista va tenir un paper destacat en els cenacles intel·lectuals, culturals, literaris i periodístics de la nostra comarca. En aquest article, volem posar de relleu la seva contribució en iniciatives culturals i el seu mestratge sobre les joves generacions de periodistes d'aquella època, que va ajudar a deixar enrere la grisor de les publicacions periòdiques de casa nostra durant la primera postguerra.

EMPORDANÈS D'ADOPCIÓ

Liberal, catalanista i catòlic, Manuel Brunet Solà va néixer a la ciutat de Vic el juny de 1889, i va morir a Figueres el 5 de gener de 1956. Va ser educat al Seminari de Vic, on va rebre una educació religiosa de la mà del canonge Jaume Collell, mossèn Gudiol o el bisbe Torras i Bages, entre d'altres, però va abandonar la carrera eclesiàstica entre 1912 i 1913. Traslladat a Barcelona, fruit de la relació d'amistat amb Andreu Nin, va flirtejar uns anys amb la ideologia marxista-trotskista, però durant la dècada dels vint va recuperar amb vehemència les conviccions religioses catòliques.

La seva carrera professional com a periodista va despuntar en el transcurs de la Primera Guerra Mundial, durant la qual va exercir d'analista de les evolucions dels diversos fronts de guerra al diari barceloní *La Publicidad*. A partir de llavors, es va convertir en un comentarista polític de nombroses publicacions catalanes del període d'entreguerres, entre les quals destaquen *Las Noticias* (1917-1931), *La Publicidad* (1928-1933), *La Nau* (1927-1928), *Mirador* (1929-1932) i *La Veu de Catalunya* (1933-1936).

La seva vinculació amb l'Empordà va néixer pels volts de 1920, fruit de l'inici d'una relació sentimental amb la pubilla castellanina M. Teresa Mayor. Segons conta la filla del matrimoni, M. Teresa Brunet, va ser un altre castellaní d'adopció, el periodista i polític Claudi Ametlla –llavors director de l'Agència Havas, per a la qual treballava Brunet– qui va afavorir la trobada entre els dos joves. A partir de llavors, la relació del periodista amb la seva terra d'adopció va ser estreta, i fruit d'aquesta va aparèixer la narració *El meravellós desembarc dels grecs a Empúries* (1925), paròdia del mite noucentista d'identificació de l'Empordà amb Grècia.¹⁾ Amb tot, en la trajectòria com a narrador de l'autor, aquesta obra no va tenir continuïtat, ja que va centrar la seva activitat professional en l'àmbit periodístic.

A escala política, durant els anys vint, Manuel Brunet es va mostrar contrari a la dictadura de Primo de Rivera, i, com a membre del partit republicà liberal Acció Catalana, un temps més tard va acollir la República amb entusiasme. Van començar llavors els anys d'esplendor de la seva trajectòria periodística, en què va exercir de comentarista polític destacat i redactor en cap del diari d'Acció Catalana *La Publicidad*, i va ser el primer director de *Mirador*, l'esplèndida revista cultural i política subsidiària de *La Publicidad* i impulsada també pel partit d'Amadeu Hurtado, en la qual va publicar textos de crònica social i crítica cultural, teatral i literària.

Tanmateix, al cap de poc temps, Manuel Brunet es va desenganyar del règim republicà. Els motius del distanciament i l'oposició final van ser, d'una banda, la discrepància en matèria religiosa amb el govern republicà –com a catòlic empedreït, va atacar de forma incansable les reformes laiques impulsades pels governs espanyol i català– i, de l'altra, l'agressió que va rebre d'uns elements republicans el febrer de 1932, en resposta a un escàndol d'especulació monetària sobre la pesseta conegut com “afer Bloch” que Manuel Brunet havia difós uns mesos abans, i en el qual estaven

1. Podeu trobar un comentari més detallat sobre aquesta obra en relació amb el paisatge empordanès i sobre el mite de l'Empordà al meu article “Fugint dels tòpics. *El meravellós desembarc dels grecs a Empúries*”, inclòs al volum *El paisatge, element vertebrador de la identitat empordanesa*, vol. II. Figures: Institut d'Estudis Empordanesos, 2007, p. 693-704.

implicats, entre altres, el diputat a Corts i futur president de la Generalitat Lluís Companys i alguns alts càrrecs de la recent creada Generalitat de Catalunya. Aquests incidents van liquidar la confiança de Brunet en el règim republicà i van provocar el seu acostament a posicions conservadores en matèria social i decididament catòliques en l'àmbit espiritual. Qui representava en aquells moments aquestes conviccions era la moderada Lliga Catalana de Francesc Cambó, amb el catalanisme de la qual el periodista llavors ja combregava sense reserves.

El març de 1933, Manuel Brunet va ingressar a aquesta formació i va començar a col·laborar al seu diari, *La Veu de Catalunya*, amb una secció pròpia de comentari polític a primera pàgina, en la qual va defensar amb afany els postulats de la Lliga, tot desitjant que una victòria a les urnes tornés el poder al seu partit i permetés el restabliment dels valors que defensava. D'aquesta manera, el periodista es va convertir en un dels comentaristes més influents entre els sectors catalanistes conservadors de la societat catalana.

Amb l'esclat de la guerra civil, Manuel Brunet es va refugiar primer a França i després a Suïssa i Itàlia, sota la protecció de Francesc Cambó. De retorn a Catalunya l'octubre de 1939, no va poder tornar a Barcelona, i va reunir-se amb la seva dona i fills a Castelló d'Empúries, on van establir-se fins al 1943, any en què van poder traslladar-se a un pis modest del número 32 del carrer Sant Pau –llavors Cervantes– de Figueres. En aquells anys negres, l'autor va accentuar els principis conservadors i catòlics, i va reservar a l'àmbit privat les conviccions catalanistes. Professionalment, des del seu refugi a l'Empordà, va recuperar l'especialització en el comentari de política internacional en fer-se càrrec de la secció «El mundo y la política» de la revista *Destino*. L'autor va poder comentar des d'aquesta tribuna tot l'escenari de postguerra i, com a detall rellevant, hem d'assenyalar que es va convertir en un dels pocs periodistes catalans –segurament l'únic– que va comentar per al públic català les dues guerres mundials, un aspecte que el singularitza dins la història del periodisme a Catalunya.

En l'àmbit literari, durant la postguerra va publicar en català el recull d'articles periodístics “de calendari” *Cada dia és festa* (1946), el volum de proses poètiques de devoció mariana *Salteri de la Mare de Déu de Montserrat* (1947) i, de forma pòstuma, les inacabades *Pàgines de la vida de Jesucrist* (1961). Així mateix, hem de destacar la redacció de l'assaig breu *L'Empordà i els empordanesos*, que va acompanyar l'edició en castellà del *Desembarc* publicada per Destino el 1943 i en català per Selecta el 1956, en el qual fa un repàs de diversos temes significatius i rellevants en la configuració de

l'imaginari i la identitat empordaneses. En castellà, tan sols va publicar *Actualidad del Padre Claret* (1953), una compilació de textos en homenatge al clergue osonenc.

Manuel Brunet va morir d'un coma diabètic a Figueres el 5 de gener de 1956, la nit de Reis. Tot i que la malaltia al principi no presagiava un desenllaç fatal, alguns indicis feien intuir que la salut del periodista empitjorava. Carles Fages de Climent va descriure els últims mesos de Brunet de la següent manera:

Últimamente todos nos habíamos dado cuenta de que “el mestre”, como le llamaban benévolutamente muchos figuerenses, ganaba palidez y perdía paso, como un signo de inconformismo venerable. Algunas veces se adormecía excesivamente y tragaba muchos vasos de agua. Era [...] amante de la buena mesa y, posiblemente, las golosinas navideñas precipitaron su diabetes sin diagnosticar. Enfermó y se agravó simultáneamente. Se vio que era un caso extremo.⁽²⁾

Manuel Brunet va ser enterrat a Castelló d'Empúries, vestit de blanc i amb un exemplar del seu *Salteri* a les mans. Després de la mort de l'autor, es van constituir uns “Amics de Manuel Brunet”, que van prendre el testimoni de l'escriptor en la recuperació del monestir de Vilabertran. Van entronitzar la Vera Creu a la capella barroca dels Dolors del conjunt monumental –avui ja recol·locada a la capella dels Rocabertí– i hi van col·locar una inscripció de record al periodista. D'altra banda, l'editorial Destino va crear, el 1965, el premi literari de periodisme Manuel Brunet, per tal de preservar el record d'un dels seus col·laboradors il·lustres, un escriptor catòlic que va haver de professionalitzar-se com a periodista. Un home polièdric i polifacètic, que des dels anys de maduresa havia intentat, sense aconseguir-ho, articular amb naturalitat els tres principis essencials de la seva persona: catalanitat, conservadorisme i catolicitat. Durant l'etapa a *La Veu de Catalunya* semblava que ho havia aconseguit, però la guerra va estroncar el breu període de tranquil·litat. Després del seu retorn d'Itàlia, Manuel Brunet, malgrat que va haver d'aprendre a recuperar la normalitat i intentar ser feliç, va restar sempre més desconcertat, aclapat, superat per unes circumstàncies a les quals mai es va saber adaptar.

2. Carles FAGES DE CLIMENT, “Manuel Brunet”, dins *Els meus difunts*. Document inèdit, còpia mecanoscrita dipositada al Fons Manuel Brunet i Solà, UdG, p. 7.

EL COMPROMÍS AMB LA PREMSA I LA VIDA CULTURAL DE LA COMARCA

Com hem indicat, durant la postguerra Manuel Brunet va estrènyer la seva relació amb l'Empordà. A partir del seu retorn a Catalunya, a finals de 1939, el periodista no va refusar els encàrrecs de col·laboració que se li van fer des de les publicacions d'abast local i comarcal. En aquest sentit, és destacable la seva participació sobretot a *Ampurdán*, a més de les contribucions a *Canigó* i a *Vida Parroquial*.

Ampurdán, publicació fundada l'any 1942, en aquell temps era l'òrgan de comunicació comarcal de la Falange i les J.O.N.S. En aquest setmanari, que ha tingut diverses vides fins a convertir-se en l'actual publicació *Empordà*,⁽³⁾ Brunet hi va escriure entre els anys 1942 i 1946 un total de 28 articles de tema divers, sobretot artístic i cultural, d'abast comarcal, alguns dels quals, especialment els dedicats a Vilabertran, van ser reciclats i novament publicats a *Destino*. Pel que fa als articles de tema estrictament figuerencs, és notable la seva atenció sobre la resolució de problemes urbanístics de la ciutat, com el mercat, l'habilitació d'El Garrigal o la plaça de l'Institut.⁽⁴⁾

A *Vida parroquial*, la seva col·laboració va ser més limitada, tan sols set articles signats entre els anys 1944 i 1947,⁽⁵⁾ la majoria sobre temes d'actua-

3. Vegeu l'anàlisi de la publicació redactada per Albert Testart inclosa a Jaume Guillamet *et alii*, *Història de la premsa de Figueres: 1809-1980*, Figueres: Ajuntament de Figueres, Girona: Diputació de Girona, 2009.
4. Són els següents: "Don Eduardo Rodeja, cronista de la ciudad" (núm. 10, 02.12.1942, p. 3-4), "Apología del futuro templo parroquial de Figueras (I)" (núm. 11, 09.12.1942, p. 3-4), "Apología del futuro templo parroquial de Figueras (II)" (núm. 15, 07.01.1943, p. 2-3), "Notas de Arte" (núm. 16, 13.01.1943, p. 3), "El Estado va a construir un pueblo pesquero modelo en Rosas" (núm. 18, 27.01.1943, p. 3), "La Virgen de los Dolores en nuestra Iglesia Parroquial" (núm. 21, 17.02.1943, p. 3-4), "Apología del futuro templo parroquial de Figueras (III)" (núm. 24, 10.03.1943, p. 3), "La exposición Reig" (núm. 31, 28.04.1943, p. 13), "El pintor José Bonaterra" (núm. 34, 19.05.1943, p. 3), "Problemas urbanos de Figueras. La plaza del instituto" (núm. 36, 02.06.1943, p. 3), "Problemas urbanos de Figueras. El Garrigal" (núm. 39, 23.06.1943, p. 3), "Turismo ampurdanés. Rosas" (núm. 41, 07.07.1943, p. 3), "Problemas urbanos de Figueras. El mercado" (núm. 44, 28.07.1943, p. 3), "En el centenario de D. Aniceto de Pagés" (núm. 46, 11.08.1943, p. 3), "El encauzamiento del río Muga" (núm. 53, 28.09.1943, p. 5-6), "La exposición de dibujos de J. Bech de Careda" (núm. 60, 17.11.1943, p. 5), "La restauración de la iglesia de Arenys de Ampurdán" (núm. 63, 07.12.1943, p. 3), "La exposición de Jano Bonaterra" (núm. 68, 12.01.1944, p. 5), "El doctor E. Vila y su clínica de la Santa Cruz" (núm. 70, 26.01.1944, p. 3), "En memoria de Pedro Vayreda" (núm. 78, 22.03.1944, p. 3), "La exposición Cano-Reynal" (núm. 82, 19.04.1944, p. 3), "El Estado restaura la Iglesia de Castelló" (núm. 84, 01.05.1944, p. 23-24), "La exposición de los discípulos del pintor Reig" (núm. 90, 14.06.1944, p. 3), "El segundo tomo de la *Historia de Figueras*" (núm. 109, 25.10.1944, p. 3), "Hablemos de Vilabertrán" (núm. 135, 02.05.1945, p. 3), "La restauración de Sta. María de Vilabertrán" (núm. 142, 13.06.1945, p. 3), "La fiesta de la conversión de S. Pablo" (núm. 174, 24.01.1946, p. 2), "La restauración de Sta. María de Vilabertrán. Memoria de las obras realizadas en 1945" (núm. 178, 20.02.1946, p. 3-5) i "La fiesta del día 18 en Vilabertrán" (núm. 194, 12.06.1946, p. 4-5).
5. Manuel Brunet va publicar a *Vida Parroquial* els articles següents: "Hacia la reconstrucción de la unidad moral del mundo" (núm. 320, 09.03.1944), "La fiesta de la conversión de San Pablo" (núm. 404, 24.01.1946), "Un espíritu sacerdotal" (núm. 423, 20.08.1946), "El museo de Figueras. Su oportunidad" (núm. 455, 24.04.1947), "El museo de Figueras. Sus posibilidades" (núm. 458, 14.05.1947), "Importancia de la travesía" (núm. 489, 22.12.1947) i "Nit de Reis" (núm. 490, 29.12.1947). Per a més informació sobre la publicació, vegeu el comentari que li dedica Albert Testart a Jaume Guillamet *et alii*, *Història de la premsa de Figueres: 1809-1980*, *op. cit.*

litat figuerenca. No obstant això, cal dir que Manuel Brunet es va implicar molt en la remodelació de la publicació, tal com va explicar al poeta i músic barceloní Joan Llongueras, amic seu des dels anys trenta arran de la col·laboració dels dos autors a *La Veu de Catalunya*:

A Acció Catòlica de Figueres –concretament Mn. J. M. Pujadas– em demanen de sistematitzar per segona vegada el seu òrgan *Vida Parroquial* perquè faci més goig quan des de la festa de Crist Dei tingui vuit pàgines. Aquest periòdic el vaig treure de la barbàrie literària i tipogràfica. El fem quatre laics perquè els eclesiàstics no saben escriure. I ara que tindrà vuit pàgines el voldria afinar una mica més. [...] Farem una obra bona. Aquesta fulla parroquial jo l’he tret de la vergonya. Era realment una vergonya per a l’església i la ciutat. Tots els anticlericals hi feien broma.⁽⁶⁾

Els companys redactors de l’òrgan d’Acción Católica han corroborat que Manuel Brunet realment va exercir aquesta influència cabdal en la renovació de la publicació:

Dió un completo giro renovador al semanario Vida Parroquial y le dotó de un nuevo impulso publicando numerosos artículos que aparecían sin firma y que mucha gente no sospechaba que fueran debidos a su benemérita y bien cortada pluma.⁽⁷⁾

Finalment, l’autor va col·laborar també a la revista *Canigó*, publicació de caràcter cultural que va aparèixer l’any 1954 i que, segurament, pel seu format, tenia el propòsit de fer un *Destino* d’abast més proper. Si bé *Destino* s’havia caracteritzat per l’aposta per un “barcelonisme” alternatiu al catalanisme, el *Canigó* de la primera etapa, –recordem que el setmanari va perdurar fins a l’època democràtica, i en èpoques posteriors als anys cinquanta va voler ampliar el seu àmbit d’actuació a tots els territoris de parla catalana– va optar per fer “empordanisme”. Segons Xavier Dalfó,⁽⁸⁾ director de la publicació en aquella època, flanquejat en la iniciativa per dos altres joves periodistes, Vicenç Burgas i Josep M. Bernils i Mach, l’aportació de l’escriptor d’origen vigatà va ser sobretot intel·lectual i de mestratge professional sobre “uns joves sense experiència” que es reunien al cafè

6. Carta de Manuel Brunet a Joan Llongueras, 01.10.1947, Fons Joan Llongueras i Badia, Biblioteca de Catalunya.

7. Joan GUILLAMET, “Semblanza de Manuel Brunet”. *Canigó*, 24, (febrer 1956), p. 9.

8. Les declaracions de Xavier Dalfó procedeixen d’una entrevista mantinguda amb el periodista el març de 2011.

Nobel de la Rambla de Figueres o a la tertúlia de la llibreria Canet de la mateixa ciutat, amb la il·lusió de tirar endavant una revista que “fes d’una comarca com l’Empordà un univers”. En alguna ocasió, com va confessar el mateix Xavier Dalfo, fins i tot Manuel Brunet li va vaticinar –amb el punt de vista desenfocat, si tenim en compte la llarga vida de la publicació– que *Canigó* “duraria tan sols tres números”. En un altre moment, tal com va explicar el llavors director de *Canigó*, Brunet va deixar-lo perplex amb la seva experiència i recursos professionals: quan Dalfo li va anar a recollir l’article que Brunet li havia promès per a la revista, es va trobar que el comentarista li servia una carta al director. Davant l’estranyesa del director i el seu intent de protesta, el periodista li va replicar: “I doncs, què et penses que fem a *Destino*? Quan convé, nosaltres mateixos ens fem les cartes al director... Però no pateixis, el mes que ve jo mateix et contestaré la carta...”. Efectivament, el mes següent li va servir puntualment la resposta.

Per tant, el mestratge intel·lectual i professional de Manuel Brunet va ser la seva principal aportació a la revista *Canigó* i a la formació d’uns joves periodistes que s’iniciaven en l’ofici, si ens atenim a les afirmacions dels companys del consell de redacció i a la quantitat d’articles que hi va publicar, que reflecteixen una col·laboració escadussera: tan sols dos en vida (“Perfil del pintor Evarist Vallès”, en el número 3, corresponent al maig de 1954 i “Sin noticias de la ‘Mare de Déu del Mont’”, en el tretzè número corresponent al mes de març de 1955, en el qual reivindicava el monestir com el tercer santuari dedicat a Maria més important de Catalunya, després de Montserrat i Núria), i dos més a títol pòstum, “Impresiones sobre el Ampurdán” en el número 24, de febrer de 1956, que no és res més que la traducció al castellà del pròleg de la seva narració *El meravellós desembarc dels grecs a Empúries*, i “El Ampurdán y los ampurdaneses”, segmentat en tres números consecutius, del 26 al 28, d’abril a juny de 1956 extret de l’edició de *Destino* de 1943 de la narració esmentada. Tot i col·laborar amb tan pocs articles en la publicació, no faltava a les reunions del consell de redacció, i donava indicacions als joves i emprenedors periodistes sobre la línia que s’havia de seguir, al mateix temps que els il·lustrava amb nombroses anècdotes viscudes en primera persona que havien contribuït a forjar la seva personalitat periodística. D’altra banda, la seva col·laboració a la revista va quedar estroncada per la seva prematura mort, com s’esmenta en l’article “In memoriam Manuel Brunet”: “A partir de este número nos había prometido una especial labor como correspondía a un auténtico maestro”.⁽⁹⁾

9. [s. s.], “In memoriam Manuel Brunet”. *Canigó*, 24, (febrer 1956), p. 3.

Durant aquesta etapa de la seva carrera, si bé va mantenir el prestigi professional gràcies a la seva secció a *Destino*, hem d'assenyalar que l'autor va aïllar-se en una mena d'autoexili i els seus contactes amb els cercles culturals del país eren molt escadussers. Va limitar el seu radi d'influència a l'àmbit comarcal, destacant per la seva labor de reivindicació del patrimoni cultural i arquitectònic de la comarca. L'autor, durant aquests anys, va lluitar per la recuperació del conjunt arquitectònic de Santa Maria de Vilabertran –a més de recuperar la Vera Creu, joia d'orfebreria del gòtic català, va assolir, com a secretari del primer Patronat de Santa Maria, que nombroses institucions s'impliquessin en la rehabilitació del monestir–, va aconseguir que l'Estat patrocinés la recuperació de la basílica de Castelló d'Empúries i va ser membre de la primera junta del Museu de l'Empordà, dins la qual va encapçalar el moviment que reclamava un monument d'homenatge a Pep Ventura a Figueres, alhora que també va denunciar l'estat de deixadesa en el qual es trobava Sant Pere de Rodes i moltes de les oportunitats que es deixaven perdre a Figueres.

En un altre ordre de coses, va trobar temps per escriure la peça teatral *Rex*, una obra amb motiu de la Passió de Crist que es va representar a Figueres i a Girona durant els anys 1949 i 1950. Hem pogut rescatar aquesta obra dins el conjunt del Fons Manuel Brunet i Solà, però en una versió lleugerament posterior. En reescriure-la per presentar-la a algun premi –desconeixem quin–, l'autor hi va afegir un pròleg revelador sobre l'estil i intenció de l'obra, en el qual també manifestava que el text havia sofert molt pocs canvis respecte a la versió original. El tema de l'obra és anunciat al mateix títol, i hi destaca principalment l'absència de la veu de Jesús “per guanyar en majestat” tot i haver de “renunciar al diàleg entre Jesús i Pilat”, i el final, poc convencional en aquest tipus d'obres:

L'obra conté un Epíleg, construït per l'estil d'un film, en el qual d'una manera rapidíssima es tracta del naixement de l'Església, acompanyat de processos, iguals que els que sofrí Jesús, igual que els d'ara. En aquests moments, aquest Epíleg pot ésser una bona lliçó.⁽¹⁰⁾

10. Manuel BRUNET, *La Passió de Nostre Senyor Jesucrist*, p. 2-3. Fons Manuel Brunet i Solà, UdG.

MESTRE DE PERIODISTES

A banda d'intentar alertar l'opinió pública sobre determinats temes d'actualitat a través de les seves col·laboracions a la vida cultural i periodística de la comarca, per la seva dilatada trajectòria professional, Manuel Brunet va exercir una tasca de mestratge sobre les noves generacions de periodistes, que reconeixien el seu talent. Periodistes i escriptors com Joan Guillaumet, Xavier Dalfó, Josep M. Bernils, Vicenç Burgas, Narcís Pijoan o Ramon Guardiola van ser alguns dels que van rebre els seus consells en alguna de les llargues tertúlies celebrades al Casino Sport, al cafè Royal, o a les reunions de *Canigó*. En una entrevista mantinguda pocs anys abans del seu malaurat traspàs, Josep M. Bernils ens confessava l'admiració que li havia despertat la professionalitat de Manuel Brunet. La seva llarga trajectòria i les seves demostrades aptituds per a l'exercici del periodisme quedaven demostrades en els seus articles setmanals a *Destino*, però també en els nombrosos consells i anècdotes que l'autor anava desgranant en les seves converses habituals. És per això que el 1950 es va decidir a fer-li una entrevista, que constitueix un dels pocs exemples públics en estil directe del testimoni de l'autor al llarg de tota la seva carrera, i l'únic que hem pogut trobar durant la postguerra. En aquestes valuoses declaracions, després d'un repàs molt breu i superficial de la seva trajectòria, el periodista va transmetre la seva pròpia concepció de l'ofici:

- ¿Sobre qué ha escrito?
- Sobre todas las materias.
- ¿Le fue fácil la carrera?
- Sí, no me costó.
- ¿Discípulos famosos?
- Agustí, Carlos Sentís... A éste le mandé a Murcia para hacer unos trabajos sobre la emigración. Fue uno de sus primeros trabajos.
- [...] -¿Qué es el periodismo para Ud.?
- Hacer historia viviente; la exteriorización de la realidad.
- ¿Se nace?
- Escribir es un instinto. Quien lo posea, escribirá por difícil que le sea el ambiente y por dificultades que se le presenten.
- ¿Clases de periodistas?
- Una: ser periodista.
- ¿Norma?
- ¡Decir la verdad! ¡Lo que uno siente!

–¿Ideal?

–Hacer literatura. El periodismo es una rama de la literatura.⁽¹¹⁾

Al seu torn, en un article d'homenatge, Narcís Pijoan va comentar la impressió que li causava l'actitud vehement de Brunet en les tertúlies de finals dels anys quaranta i principis dels cinquanta, en què demostrava la seva gran qualitat professional però a la vegada també la passió per la xafareria:

Quin histrió tan imprevisible! A Figueres disfrutava inflant les enraonies, els petits incidents domèstics, els adulteris i les tragèdies de veïnat. Fruïa xafardejant i semblant la zitzània. Però tot això no ens feia pas oblidar el mestratge literari i la categoria periodística d'un personatge tan pintoresc i geniüt.⁽¹²⁾

Malgrat aquest retrat mordaç, Pijoan no oblidava els valuosos consells estilístics que el periodista repartia generosament en el decurs de les trobades:

Brunet ens donava consells, als aprenents de periodista, exhortant-nos sempre a escriure d'una forma intel·ligible: “No cal utilitzar els parèntesis –advertia el personatge. Si arribeu a escriure sense parèntesis, sereu més clars i entenedors. Compte també amb els adjectius qualificatius... D'adjectius d'aquesta mena, més val que en faltin que no pas que en sobrin. S'ha de redactar els textos economitzant la ferralla i la pedanteria. Heu d'escriure àgilment, fluidament i curtet”.

Tal com va explicar Ramon Guardiola, una altra de les pautes que transmetia als deixebles que volien escoltar-lo i que definien seu estil tan particular consistia en el fet de no proposar-se esgotar el tema:

La seva ploma de columnista brillant el portà a casa Carles de Girona per alligonar joves que aspiraven a aprendre periodisme i exposà un decàleg de consells. El primer punt d'aquest seu text, que tindran present alguns dels joves d'Acció Catòlica de l'època, era d'una total claredat. Aconsellava que en escriure un article hom mai no s'ha de proposar

11. J. M. BERNILS, “Dígame Ud... Manuel Brunet”. *Ampurdán*, 25.01.1950, p. 6. El mateix Josep M. Bernils va deixar escrites unes breus i esparses notes biogràfiques del personatge a l'article “Manuel Brunet i Solà”, dins *Gent de Castelló*, a cura de Roser JULIA i Marisa ROIG, Castelló d'Empúries, Ajuntament de Castelló d'Empúries, 2000, p. 155-162.

12. Narcís PIJOAN, “Si fa no fa. Manuel Brunet tindria cent anys”. *Empordà*, 05.07.1989, p. 40.

esgotar el tema. L'article ha de rajar com l'aigua de la font, clar i fàcil, presentant només els aspectes que puguem i sense la pretensió de posar-hi massa.⁽¹³⁾

Joan Guillamet, amb qui l'autor va compartir tertúlia els últims anys de la seva vida, va afirmar que Manuel Brunet constituïa un clar exemple de periodista de la "vella escola", amb una rutina diària que evidenciava la seva passió pel periodisme i per la recerca d'informació, i el costum de mantenir-se amatent a la notícia fins que arribava el moment d'imprimir el diari:

Manuel Brunet era un periodista de l'antiga escola, acostumat a viure i treballar de nit, quan les redaccions dels diaris romanien obertes i actives fins que clarejava i sortien a la venda els primers exemplars gairebé encara xops de tinta.⁽¹⁴⁾

El periodista era un home enèrgic, apassionat, i aquests trets de la seva personalitat es traduïen en frases esmolades en els seus articles. Els seus companys de tertúlia el recordaven com un personatge molt pintoresc, que no deixava indiferent. Això es devia tant a la imponentia de la seva figura quan es lliurava absort a l'exercici de l'escriptura, com a l'agressivitat de les seves afirmacions quan aixecava els ulls de la taula i amollava una asseveració colpidora contra algun dels seus adversaris ideològics. Les paraules següents són d'Ignasi Agustí, director de *Destino*, amb motiu de la defunció del comentarista:

Le vemos hoy como aquel primer día. [...] Brunet escribía sin apenas levantar los ojos del papel, pero podía continuar haciéndolo levantando la vista, sin dejar de hablar si alguien le interrumpía. Trazaba su letra clara, bella, equilibrada y rauda en largas líneas, un poco ascendentes, signo de su magnífica vitalidad, del esplendor de su ánimo. [...] No es posible ver desaparecer las cuartillas con más velocidad ante la voraz enjundia del escritor y del polemista. Era la primera vez que veíamos a un auténtico maestro del lenguaje periodístico en el ejercicio de portentosas facultades y asombrosa inventiva. [...] La sugestión física que producía el fenómeno de Brunet en trance de apurar las cuartillas se traducía en sugestión literaria al ser éstas leídas. Toda la eficacia del tono periodístico de Brunet, la personal e intransferible fuerza y modulación de su estilo de escritor estaban

13. Ramon GUARDIOLA, "El 'Romano' de *Destino*". *Diari de Girona*, 02.02.1989, p. 5.

14. Joan GUILLAMET, "Brunet, un empordanès de Vic". *El Punt*, 30.07.1989, p. 4-5.

entrañados en esta fruición de su cometido, parecían exteriorizarse en su manera de coger la pluma, de garrapatear con ella, de hundir la tinta en el papel.⁽¹⁵⁾

Carles Sentís, company de redacció a *La Publicitat* i col·laborador també de *Destino*, recordava algun dels consells que l'autor li va donar quan encara era un jovenet que s'iniciava en l'ofici:

Podia escriure els articles o els editorials més importants bo i mantenint una conversa amb els amics o companys. De tant en tant, sobtadament, condemnava una quartilla a mig fer, fent-ne una bola amb la mà esquerra, camí de la paperera i amb l'altra mà, entretant, ja començava a escriure la quartilla següent. No solia llençar gaire material del que escrivia però m'havia dit que, quan era més jove, n'havia suprimit molt. Alguna vegada m'havia esmentat Balzac, del qual deia que escrivia més amb les tisoires que no pas amb la ploma. I un dia afegí: “No siguis avar del que hakis escrit i mai t'entestis en guardar-ho si en sents dubtosa la vàlua. Esborra, esmena, llença... perquè qui té idees per escriure li en brollen sense parar i per cadascuna que enterris te'n sorgiran dues més. No vulguis estalviar mai!”⁽¹⁶⁾

La trajectòria professional de Manuel Brunet no ofereix dubte que es creia de veritat aquesta afirmació. La seva ingent producció periodística ens dóna idea de la seva afició per l'escriptura, convertida fins i tot en vici o “malaltia”. L'any 1942, quan encara residia a Castelló d'Empúries, Manuel Brunet va testimoniar en una carta a Joan Llongueras que durant els anys vint i trenta havia viscut totalment abnegat per la seva feina al diari, i que la ràdio era la seva font d'informació per obtenir temes:

Quan era a Barcelona el diari se'm menjava. [...] Això dels temes és terrible. Tinc com a única font d'informació quatre diaris francesos. Abans de la guerra tenia dues ràdios: una a Barcelona i una altra ací [Castelló d'E.]. La de Barcelona me la varen prendre els rojos amb tot el pis. La d'ací va ésser robada a l'hora d'entrar els blancs. Fa exactament dos anys que no he estat a Barcelona. Sembla impossible. Dos anys incomunicat.⁽¹⁷⁾

15. Ignacio AGUSTÍ, “Nuestro Manuel Brunet”, *Destino*, núm. 962, 14.01.1956, p. 5-7.

16. Carles SENTÍS, “La ploma de Manuel Brunet”. *Tele-Estel*, núm. 1, 22.07.1966, p. 5.

17. Carta de Manuel Brunet a Joan Llongueras, 19.03.1942. Fons Joan Llongueras i Badia, Biblioteca de Catalunya.

Un any més tard, el mateix autor es va tornar a queixar –aquesta vegada públicament– de la seva incomunicació, que li dificultava l'exercici de la professió, en unes declaracions on també quedava palesa la seva passió pel periodisme de taula, de redacció, l'estil en el qual més destacava:

Para un periodista, el sumo placer es poner en circulación una noticia y manipularla a su gusto. [...] Otro placer es ser la primera persona del país que recibe un despacho cifrado conteniendo una sensacional noticia del extranjero. Es también una agradable ganga del oficio escribir un artículo a las dos de la madrugada, y en la redacción, sobre una noticia sensacional.

Pero este frenesí por la noticia nos ha merecido el divino castigo de tres años de residencia forzosa en un pueblo sin radio, con pocos diarios y con la obligación de escribir.⁽¹⁸⁾

Malgrat les dificultats, el periodista prenia com a referents revistes i diaris estrangers, que rebia a través de la redacció de *Destino*. Sovint recollia elements d'aquestes publicacions (*Le Temps*, *Journal de Genève*, *Tribune de Lausanne*, *Petit Journal*, *Gazette de Lausanne*, *Action Française*, *Revue de Genève*, *Gringoire*, *Candide* o la *Fiera Letteraria*) per tal de comentar-les ell mateix, a favor o en contra. Aquestes fonts eren cabdals per als seus articles, ja que aquests s'havien de caracteritzar per una àmplia cobertura de l'actualitat internacional. En aquest sentit, una vegada més l'autor va demostrar la seva versatilitat, argumentant i opinant sobre qualsevol tema, encara que es tractés d'una realitat completament allunyada a la catalana, espanyola, o europea. Tal com passava durant els anys anteriors a la Guerra Civil, el periodista es fixava en un dels temes d'actualitat per després recollir-ne opinions diverses. A través de les converses acabava confeint el seu propi discurs, que era el que després es podia llegir a les pàgines de la seva secció a *Destino*. La rutina de Manuel Brunet, per tant, era com la de molts periodistes de la seva època, treballar de nit i dormir de dia: “Era un home al qual li agradava la nit. Treballava fins tardíssim i s'aixecava tard. Es llevava quan el sol caminava cap a migdia”.⁽¹⁹⁾ A Castelló i a Figueres, havia de treballar a casa quan els cafès havien tancat.

18. ROMANO, “Frenesí de noticias”, *Destino*, núm. 308, 12.06.1943, p. 3.

19. Ramon GUARDIOLA i ROVIRA, “Manuel Brunet i Solà”, *Empordà*, 12.07.1989, p. 2.

Així, doncs, l'autor era vist per aquesta jove generació de periodistes empordanesos com un “*maestro y consejero*”,⁽²⁰⁾ un exemple de la vella escola de preguerra, un home bondadós però temperamental i, sobretot, polemista i conversador incansable. Les llargues tertúlies al Casino Sport figuerenc, en les quals Brunet participava, van ser enyorades pels seus deixebles i amics, que allà hi trobaven una classe pràctica magistral sobre l'ofici:

Brunet va tenir un paper remarcable en aquella tertúlia, que també li servia per prendre el pols a l'opinió pública, que després intentava traslladar als seus articles, de manera que el lector pogués endevinar-la entre ratlles del que realment deia i esquivant els cops de llapis de la censura. Una manera dissimulada de dir les coses que més o menys vàrem aprendre alguns dels que llavors ens iniciàvem en la pràctica literària i periodística.⁽²¹⁾

Llavors, quan l'últim company de conversa, esgotat per les hores de tertúlia passades en algun cafè de Figueres decidia que era hora d'anar al llit, per calmar-lo, Brunet li deia: “Penseu que ara és l'hora en què viuen els cent millors escriptors d'Europa”.⁽²²⁾

En definitiva, Manuel Brunet va ser un periodista batallador, apassionat, dur, polèmic. Amb tot, també podia ésser delicat i poètic. Del que no hi ha dubte, però, és que sempre imprimia als seus articles un caràcter propi, particular. La seva prosa ben construïda, amb una sintaxi que buscava en tot moment la claredat i la simplicitat, lligada a l'expressió clara i directa de les seves idees a través d'un lèxic ric i genuí, el convertiren en un mestre de joves periodistes. Les seves aportacions i els seus consells van deixar una empremta en els anys de formació dels periodistes de casa nostra, els quals, llavors encara amateurs, aspiraven a contribuir amb la seva ploma a la modernització de la societat i de l'entorn. Al cap i a la fi, aspiraven a construir una societat més conscient, desperta, lliure i oberta.

20. Joan GUILLAMET, “Ha fallecido Manuel Brunet”, *El Correo Catalán*, 06.01.1956, p. 6.

21. Joan GUILLAMET, “Brunet, un empordanès de Vic”, *op. cit.* Vegeu també Eduard PUIG VAYREDA, “Petita història del Patronat de Santa Maria de Vilabertran”, dins *Santa Maria de Vilabertran. 900 anys*, Figueres, Institut d'Estudis Empordanesos, 2002, p. 95-116.

22. Ramon GUARDIOLA, “Manuel Brunet i Solà”, *op. cit.*